

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 290/2022-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Jánom Mikul'akom, advokátom, Františkánska 5, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 11/2010 a postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 358/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 11/2010 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadost'učinenie **4 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Košice-okolie **povinný** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Košice-okolie **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **580,37 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevýhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. apríla 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 11/2010 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom

Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 358/2013 (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“). Navrhuje v napadnutom konaní okresnému súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov a domáha sa priznania primeraného finančného zadostučinenia v sume 10 000 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 290/2022-25 z 19. mája 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o nehospodárnej a neefektívnej činnosti okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach, pričom poukazuje najmä na skutočnosť, že ani desať rokov od podania žaloby (v čase podania ústavnej sťažnosti, pozn.) súdy nedospeli k právoplatnému ukončeniu veci. V konaní vo veci samej má sťažovateľ procesné postavenie žalobcu; predmetom napadnutého konania je návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) proti žalovanej [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“). Žalobu na okresnom súde podal 13. januára 2010.

3. K priebehu napadnutých konaní sťažovateľ uviedol, že po podaní žaloby (13. januára 2010, pozn.) okresný súd vo veci prvýkrát rozhodol rozsudkom č. k. 15 C 11/2010-186 z 3. júla 2013 (ďalej len „rozsudok okresného súdu z 3. júla 2013“). Žalovaná proti nemu podala 29. júla 2013 odvolanie (odvolanie bolo krajskému súdu predložené 19. septembra 2013, pozn.), o ktorom bolo krajským súdom rozhodnuté uznesením č. k. 6 Co 358/2013-210 zo 14. apríla 2015 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu zo 14. apríla 2015“) tak, že rozsudok okresného súdu z 3. júla 2013 zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie. Ďalej uviedol, že následne okresný súd uskutočnil viacero pojednávaní, pričom vo veci bolo vypracovaných aj celkovo 5 znaleckých posudkov. Následne opätovne rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 15 C 11/2010-744 z 9. augusta 2019 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu z 9. augusta 2019“), teda viac ako 9 rokov od podania žaloby. Doplnil, že proti rozsudku okresného súdu z 9. augusta 2019 podala žalovaná 9. septembra 2019 odvolanie (sťažovateľ podal odvolanie 21. augusta 2019, pozn.), o ktorom nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté, resp. odvolanie nebolo ani predložené krajskému súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutým konaniam namieta nehospodárny a neefektívny postup okresného súdu a krajského súdu, pričom v tejto súvislosti poukazuje primárne na to, že ani po uplynutí desiatich rokov od podania jeho žaloby nebola vec (v čase podania ústavnej sťažnosti, pozn.) právoplatne ukončená. Má za to, že jednotlivé procesné úkony boli vykonávané so zbytočnými prietáhmi a v neprimeraných lehotách, pričom poukázal na to, že uvedené si tak vyžiadalo aj opakované vypracovanie celkovo piatich znaleckých posudkov, hlavne na účel aktualizácie všeobecnej hodnoty nehnuteľností vždy k mienenému dňu vyporiadania BSM.

III.

Vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu, replika sťažovateľa a prehľad procesných úkonov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr V 118/2022 doručenom ústavnému súdu 27. júna 2022 v podstatnom uviedol, že v rámci napadnutého konania boli jednotlivé pojednávania odročené jednak pre práceneschopnosť (ďalej aj „PN“) zákonnej sudkyne, pre neprítomnosť sporových strán a znalca, ako aj z dôvodu zadováženia rôznych dôkazov. Po zrušení rozsudku okresného súdu z 3. júla 2013 (uznesením krajského súdu zo 14. apríla 2015, pozn.) okresný súd následne vykonával úkony v zmysle predmetného uznesenia krajského súdu a ďalšie pojednávania boli odročené v dôsledku neprítomnosti znalca, práceneschopnosti zákonnej sudkyne, neprítomnosti žalovanej (ktorá pracuje v zahraničí, pozn.), vypracovania dodatku k znaleckému posudku, kontrolného a súkromného znaleckého posudku, ako aj v dôsledku pretrvávajúcich nesúhlasov sporových strán s hodnotou nehnuteľností, výsluchmi znalcov, okruhmi otázok pre znalcov na pojednávaní, ako aj v súvislosti s pokusom sporových strán o mimosúdnu dohodu. Dodal, že po podaní odvolania proti rozsudku okresného súdu z 9. augusta 2019 boli vykonávané úkony potrebné na predloženie veci odvolaciemu súdu a spis bol krajskému súdu predložený 20. mája 2020. Po rozhodnutí krajského súdu [rozsudkom č. k. 5 Co 89/2020 z 20. januára 2022 (ďalej len „rozsudok krajského súdu z 20. januára 2022“), pozn.] bol spis okresnému súdu vrátený 25. januára 2022. Zároveň dal do pozornosti, že spis bol v priebehu napadnutého konania viackrát zasielaný znalcom na vypracovanie znaleckých posudkov (v obdobiach od 31. marca 2011 do 20. mája 2011, od 1. októbra 2015 do 2. decembra 2015, od 13. júna 2016 do 15. augusta 2016 a od 19. marca 2019 do 16. mája 2019, pozn.), pričom na základe podaných odvolaní bol spis na odvolacom súde v obdobiach od 19. septembra 2013 do 13. mája 2015 a od 20. mája 2020 do 25. januára 2022. Na záver uviedol, že napadnuté konanie už je právoplatne ukončené (k 27. januáru 2022, pozn.).

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

6. Krajský súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr V 411/2022 doručenom ústavnému súdu 10. júna 2022 v podstatnom uviedol, že po predložení spisu 19. septembra 2013 na rozhodnutie o odvolaní žalovanej proti rozsudku okresného súdu z 3. júla 2013 krajský súd rozhodol uznesením zo 14. apríla 2015 tak, že zrušil predmetný rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dodal, že k zrušeniu rozsudku došlo v dôsledku procesných väd, ktoré nebolo možné odstrániť v konaní pred odvolacím súdom. Zároveň z dôvodu hospodárnosti poukázal aj na nedostatky pri zisťovaní skutkového stavu týkajúceho sa otázky oceňovania nehnuteľností, ktoré boli predmetom vyporiadania BSM, a otázky vyporiadania spoločných dlhov sporových strán. K dĺžke konania uviedol, že táto vyplývala zo zaťaženia senátov vybavujúcich občianskoprávnu agendu, vec bola rozhodnutá podľa poradia, v akom do senátu napadla, a preto nesúhlasí s tvrdením sťažovateľa, že krajský súd sa v napadnutom konaní dopustil zbytočných prietahov.

III.3. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ sa na výzvu ústavného súdu z 27. júna 2022 k stanoviskám okresného súdu a krajského súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 4. júla 2022, v ktorom v podstatnom uviedol, že vo vzťahu k vyjadreniu krajského súdu jeho obranná argumentácia o nadmernej zaťažnosti a personálnych zmenách neobstojí, pretože podľa judikatúry ústavného súdu uvedené nezbavuje súd zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní. Dodal, že námietka neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní ich agendy nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy, ktoré však nemôžu ísť na ťarchu účastníka konania. K vyjadreniu okresného súdu uviedol, že jeho napadnuté konanie už len na základe celkovej dĺžky je možné považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Dodal, že v priebehu celého napadnutého konania okresný súd nepostupoval dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci. Poukázal na to, že nesústreďenosť a neefektívnosť jeho postupu vyplýva aj z toho, že rozsudok okresného súdu z 3. júla 2013 bol zrušený odvolacím súdom, že v konaní bolo celkom päťkrát nariadované znalecké dokazovanie na účely určenia všeobecnej hodnoty nehnuteľností, pretože pre uplynutie času od vypracovania znaleckých posudkov a nariadených termínov pojednávania nimi stanovená hodnota už nebola aktuálna, a preto nemohli byť tieto posudky podkladom na rozhodnutie vo veci. Zároveň poukázal na to, že po tom, ako proti rozsudku okresného súdu z 9. augusta 2019 podala žalovaná 9. septembra 2019 odvolanie (sťažovateľ podal odvolanie 21. augusta 2019, pozn.), okresný súd predložil vec odvolaciemu súdu až 20. mája 2020.

III.4. Prehľad procesných úkonov:

8. Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil, že po doručení žaloby sťažovateľa 13. januára 2010 (ktorá bola na vyjadrenie žalovanej zaslaná 7. apríla 2010, pozn.) bolo prvé pojednávanie nariadené 7. júla na 13. október 2010. Vo veci boli nariadené viaceré pojednávania [na termíny 13. október 2010 (zrušené z dôvodu PN zákonnej sudkyne), 11. február 2011, 10. február 2012 (zrušené z dôvodu PN zákonnej sudkyne), 18. apríl 2012 (odročené z dôvodu ospravedlnenia neúčasti sťažovateľa), 16. máj 2012, 14. september 2012, 12. október 2012 (zrušené z dôvodu nedoručenia listinných dôkazov sťažovateľom), 2. november 2012 (nekonalo sa pre ospravedlnenie neúčasti žalovanej), 9. január 2013 (zrušené z dôvodu PN zákonnej sudkyne), 13. marec 2013, 10. apríl 2013 (odročené z dôvodu pokusu o uzavretie mimosúdnej dohody sporových strán), 29. máj 2013, 3. júl 2013 (na ktorom bol vyhlásený v poradí prvý rozsudok okresného súdu), 12. máj 2016, 22. september 2016, 17. február 2017, 27. apríl 2017, 30. jún 2017 (zrušené z dôvodu neúčasti predvolanej znalkyne), 5. október 2017 (zrušené z dôvodu PN zákonnej sudkyne), 30. november 2017, 22. február 2018 (zrušené z dôvodu PN zákonnej sudkyne), 3. máj 2018, 21. september 2018, 13. december 2018 (zrušené z dôvodu náhleho zhoršenia zdravotného stavu právneho zástupcu sťažovateľa), 22. február 2019 (zrušené na základe žiadosti žalovanej), 21. marec 2019 (zrušené z dôvodu zaslania spisu znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku), 11. júl 2019 a 9. august 2019 (keď bol vyhlásený rozsudok č. k. 15 C 11/2010-744)]. Tiež bolo vypracovaných celkom 6 znaleckých posudkov (znalecký posudok č. 13/2011, znalecký posudok č. 36/2015, znalecký posudok č. 8/2016 a jeho doplnenie o aktualizáciu trhovej hodnoty nehnuteľností,

znalecký posudok č. 5/2017, znalecký posudok č. 13/2018 a znalecký posudok č. 21/2019). Okresný súd prvýkrát vo veci rozhodol rozsudkom z 3. júla 2013, ktorý bol po podaní odvolania žalovanej zrušený uznesením krajského súdu zo 14. apríla 2015. V poradí druhý rozsudok vo veci okresný súd vydal 9. augusta 2019 (č. k. 15 C 11/2010-744, pozn.), proti ktorému podali odvolanie sťažovateľ aj žalovaná (21. augusta 2019 a 10. septembra 2019, pozn.), na čo vydal okresný súd opravné uznesenie č. k. 15 C 11/2010-775 z 22. októbra 2019 a 20. mája 2020 predložil spis s podanými odvolaniami krajskému súdu na rozhodnutie [krajský súd o odvolaniach rozhodol rozsudkom z 20. januára 2022 (č. k. 5 Co 89/2020-858, pozn.), ktorým zmenil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu (č. k. 15 C 11/2010-744 z 9. augusta 2019), pozn.]. Následne vydal okresný súd opravné uznesenie č. k. 15 C 11/2010-878 z 18. marca 2022, ktorým opravil rodné priezvisko žalovanej v rozsudku z 9. augusta 2019.

8.1. Ústavný súd zároveň z obsahu na vec sa vzťahujúceho zberného spisu krajského súdu (týkajúceho sa napadnutého konania krajského súdu vedeného pod sp. zn. 6 Co 358/2013, v ktorom krajský súd rozhodoval o podanom odvolaní proti v poradí prvému vydanému rozsudku okresného súdu z 3. júla 2013, pozn.) zistil, že po predložení spisu s odvolaním žalovanej 19. septembra 2013 okresný súd o podanom odvolaní rozhodol uznesením zo 14. apríla 2015 (č. k. 6 Co 358/2013-210, pozn.), ktorým zrušil rozsudok okresného súdu z 3. júla 2013 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

9. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov konania a spisu okresného súdu, ako aj zberného spisu krajského súdu predložených ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach je založená na tvrdení o nehospodárnom a neefektívnom postupe súdov, pričom namietal aj celkovú dĺžku napadnutých konaní bez odstránenia jeho právnej neistoty.

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom

prípade posúdiť, či v napadnutých konaniach došlo k vzniku priet'ahov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom okresného súdu a krajského súdu alebo na ich vznik mal vplyv aj postup samotného s'ťažovateľa, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutých konaní mala povaha prejednávanej veci.

12. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právnej a skutkovej zložitosti veci ústavný súd konštatuje, že spory, ktorých predmetom je riešenie otázky vyporiadania BSM, je v zásade možné považovať za bežne prejednanú agendu všeobecných súdov. V danom prípade však ústavný súd videl aj istú náročnosť, resp. zložitosť veci spočívajúcu v potrebe vykonania znaleckého dokazovania. Avšak ani táto okolnosť sama osebe nie je podľa posúdenia ústavného súdu spôsobilá ospravedlniť vznik priet'ahov a celkovo jednoznačne neprimeranú dĺžku napadnutého konania (primárne napadnutého konania okresného súdu, pozn.).

13. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania s'ťažovateľa, považuje ústavný súd za potrebné poukázať na to, že v priebehu napadnutého konania bolo z dôvodov na strane s'ťažovateľa celkovo trikrát odročené pojednávanie, a tiež na skutočnosť, že napriek danej možnosti zo strany okresného súdu nedošlo medzi s'ťažovateľom a žalovanou k uzavretiu mimosúdnej dohody. V ostatnom priebehu na strane s'ťažovateľa v jeho postupe ústavný súd nevidel žiadne skutočnosti, ktoré by zásadným spôsobom negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutých konaní. S'ťažovateľ sa zúčastňoval nariadených pojednávaní a v zásade poskytoval potrebnú súčinnosť pri prejednávaní veci. Ani uvedené kritérium tak nie je spôsobilé zbaviť okresný súd zodpovednosti za vznik priet'ahov v napadnutom konaní.

14. Tretím hodnotiacim kritériom je postup okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach. K tomu je potrebné v prvom rade uviesť, že napadnuté konanie od jeho začatia (podania žaloby 13. januára 2010, pozn.) až do dňa nadobudnutia právoplatnosti (27. januára 2022, pozn.) rozsudku krajského súdu z 20. januára 2022 (ktorým bol v časti potvrdený a v časti zmenený rozsudok okresného súdu z 9. augusta 2019, pozn.) trvalo celkovo 12 rokov.

15. Na tomto mieste vo vzťahu k napadnutému konaniu krajského súdu ústavný súd uvádza, že po predložení spisu 19. septembra 2013 na rozhodnutie o odvolaní žalovanej proti rozsudku okresného súdu z 3. júla 2013 krajský súd rozhodol uznesením zo 14. apríla 2015 tak, že zrušil predmetný rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Z uvedeného teda vyplýva, že napadnuté konanie pred krajským súdom prebiehalo približne jeden a pol roka.

15.1. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Obzvlášť ak sa porušenie tohto práva namieta v konaní, ktoré z hľadiska svojho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo uvažovať o zbytočných priet'ahoch (m. m. I. ÚS 411/2020).

15.2. Ako z prehľadu procesných úkonov vyplýva, krajský súd v napadnutom konaní urobil jeden procesný úkon, ktorým bolo vydanie rozhodnutia – uznesenia zo 14. apríla 2015. V tejto súvislosti ústavný súd dáva do pozornosti, že ak krajský súd vo veci koná ako súd odvolací (ako to bolo v tomto prípade, pozn.) a jeho úlohou je posúdiť vecnú správnosť odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, spravidla nevykonáva vo veci procesné úkony (§ 378 a nasl. CSP) ani nie je povinný nariadiť pojednávanie (§ 385 CSP), to však neznamená, že sa vecou nezaoberá a že je v odvolacom konaní nečinný. Z tohto uhla pohľadu bolo potrebné nazerať aj na napadnuté

konanie krajského súdu. Navyše krajský súd už ani v čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľom v rámci tohto jeho napadnutého konania nemohol vykonávať žiadne procesné úkony, keďže v tom čase sa vec opätovne nachádzala v konaní pred okresným súdom.

15.3. Ústavný súd preto vzhľadom na uvedené konštatuje, že vo vzťahu k napadnutému konaniu krajského súdu nevidel dôvod na konštatovanie existencie prietahov. V uvedenej časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovelo (bod 4 výroku nálezu).

16. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v jeho napadnutom konaní, ústavný súd po preštudovaní okresným súdom predloženého spisového materiálu v napadnutom konaní jednoznačne identifikoval jeho neefektívny a nesústreďený postup. V tejto súvislosti je nevyhnutné uviesť, že už len to, že napadnuté konanie bolo právoplatne ukončené až po dvanástich rokoch od podania žaloby, je skutočnosťou odôvodňujúcou konštatovanie existencie prietahov, pretože z ústavnoprávneho hľadiska ide o stav neakceptovateľne dlho trvajúcej právnej neistoty.

16.1. Vzhľadom na samotnú dĺžku napadnutého konania preto ústavný súd na tomto mieste nebude dopodrobna rozoberať jeho postup, avšak s poukazom na jeho priebeh zdôrazňuje, že postup súdu spočívajúci len v samotnom vykonaní rôznych úkonov, ktoré však nevedú k meritórnemu ukončeniu sporu, nie je možné považovať za postup efektívny, sledujúci odstránenie stavu právnej neistoty (m. m. I. ÚS 109/2021). Ústavný súd uvedené konštatuje najmä s poukazom na to, že v priebehu napadnutého konania okresný súd síce vykonával jednotlivé procesné úkony, nariaďoval pojednávania, avšak nezanedbateľnú časť z nich následne odročil, resp. zrušil práve z dôvodov na strane okresného súdu (ako to vyplýva z prehľadu procesných úkonov uvedeného v bode 8 tohto rozhodnutia, pozn.). V tejto súvislosti pripomína, že od účastníkov konania obracajúcich sa na všeobecné súdy s dôverou, že bude v ich veci spravodlivo a včas rozhodnuté, nie je možné spravodlivo požadovať, aby „strpeli“ nedostatky na strane všeobecného súdu spôsobené zlou organizáciou práce.

16.2. Zároveň vo vzťahu k nesústreďenej činnosti okresného súdu je potrebné poukázať na to, že po vydaní v poradí jeho prvého rozhodnutia vo veci (rozsudku okresného súdu z 3. júla 2013, pozn.) došlo uznesením krajského súdu zo 14. apríla 2015 k jeho zrušeniu a vráteniu veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Uvedené ide taktiež primárne na ťarchu práve okresného súdu, pretože tým vo svojom dôsledku došlo k predĺženiu napadnutého konania a oddialeniu nastolenia právnej istoty sporových strán (vrátane sťažovateľa, pozn.).

16.3. Po zhodnotení všetkých okolností ústavný súd dospel v danom prípade k jednoznačnému záveru, že napadnuté konanie trpí prietahmi. Prietahy idú primárne na vrub postupu okresného súdu, a to v dôsledku jeho nesústreďenej a neefektívnej činnosti. Okresný súd v napadnutom konaní nepostupoval v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že samotná skutočnosť, že k ukončeniu napadnutého konania došlo až po uplynutí dvanástich rokov od podania žaloby je už sama osebe ústavnoprávne neakceptovateľná (a to aj po prihliadnutí na mieru náročnosti sporu a postup sťažovateľa, ako aj žalovanej v napadnutom konaní, pozn.).

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

18. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. S'ťažovateľ v petite ústavnej s'ťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa už je napadnuté konanie právoplatne ukončené [k 27. januáru 2022, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok krajského súdu z 20. januára 2022 v spojení s rozsudkom okresného súdu z 9. augusta 2019], ústavný súd ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

19. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. S'ťažovateľ požadoval priznanie zadost'učinenia vo výške 10 000 eur, čo odôvodňoval primárne poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutých konaní, keď ani po uplynutí viac ako desiatich rokov (v čase podania ústavnej s'ťažnosti, pozn.) od podania žaloby nedošlo k odstráneniu stavu jeho právnej neistoty.

20. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal najmä na celkovú dĺžku napadnutého konania, keď k právoplatnému meritórnemu rozhodnutiu vo veci došlo až po uplynutí dvanástich rokov od podania žaloby, pričom v priebehu konania došlo aj k zrušeniu prvého rozsudku okresného súdu (z 3. júla 2013 uznesením krajského súdu zo 14. apríla 2015, pozn.). Na strane druhej bolo prihliadnuté aj na istú náročnosť predmetného sporu a neschopnosť sporových strán napriek príležitosti danej im okresným súdom uzavrieť mimosúdnu dohodu, pričom je tiež nutné poukázať aj na to, že z dôvodov na strane s'ťažovateľa došlo v priebehu napadnutého konania k odročeniu troch pojednávaní, a preto ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadost'učinenia s'ťažovateľovi v sume 4 000 eur (bod 2 výroku nálezu).

22. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej s'ťažnosti, v ktorej s'ťažovateľ žiadal priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 4 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 580,37 eur (bod 3 výroku nálezu).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je v sume 177 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 10,62 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je v sume 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 (podanie repliky k vyjadreniam okresného súdu a krajského súdu). Celkovo sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov v sume 580,37 eur.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu